

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma: 9.Pf.20.438/2023/5.

A felperes:

Felperes1

Cím2.

A felperes képviselője:

dr. Paróczai Endre Máté ügyvéd

Cím4

Az alperes:

Alperes1

Cím3

Az alperes képviselője:

dr. Körmendi Sándor kamarai jogtanácsos

A per tárgya: személyiségi jog megsértése

Az elsőfokú bíróság: Balassagyarmati Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma: 27.P.20.467/2022/21.

A fellebbezést benyújtó fél: alperes

Ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel nem támadott részét nem érinti. A fellebbezett rendelkezéseket részben megváltoztatja, és az alperes által a felperesnek fizetendő marasztalás összegét 2.000 (kétezer) forintra leszállítja, továbbá mellőzi az alperes perköltség megfizetésére való kötelezését, és az állam által viselt kereseti és fellebbezési illeték összegét összesen 159.040 (százötvenkilencezer-negyven) forintban állapítja meg.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 98.466 (kilencvennyolcezer- négy százhatvanhat) forint elsőfokú perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy e határozat jogerőre emelkedésétől számított 60 napon belül fizessen meg az államnak 318.080 (háromszáztizennyolcezer-nyolcvan) forint kereseti és fellebbezési illetéket a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 10032000-01070044-09060018 számú illetékbevételei számlájára.

Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 23.333 (huszonháromezer-háromszázharminchárom) forint másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] A felperes módosított keresetében kérte, a bíróság állapítsa meg, hogy az alperes azzal, hogy őt 2011. május 18. napjától 2011. szeptember 4. napjáig, 2011. szeptember 12. napjától 2012. június. 17. napjáig, 2012. július 2. napjától 2012. október 7. napjáig, 2012.

október 15. napjától 2012. november 11. napjáig, 2012. november 19. napjától 2014. július 13. napjáig, 2014. július 28. napjától 2014. november 16. napjáig, 2014. december 1. napjától 2016. január 5. napjáig, valamint 2016. augusztus 13. napjától 2016. szeptember 16. napjáig terjedő időszakban az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben fennállt fogvatartása alatt folyamatosan túlsúfolt, az embertelen, megalázó bánásmód és büntetés tilalmába ütköző zárkában helyezte el, ahol nem biztosította számára a jogszabályban megállapított mértékű mozgásteret és étletteret, továbbá az elhelyezéssel érintett zárkában nem gondoskodott a mellékhelyiség elkülönítéséről és a megfelelő szellőzés biztosításáról, megsértette az emberi méltóságát. Kérte továbbá, hogy a bíróság kötelezze az alperest a megjelölt időszakokra napi 2.000 forint összegű, összesen 3.324.000 forint nem vagyoni kártérítés, valamint ezen összeg után 2016. szeptember 17. napjától a kifizetésig járó, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamat megfizetésére.

[2] Keresetét az Alaptörvény II. cikkére, III. cikkének (1) bekezdésére, XX. cikkének (1) bekezdésére és a XXI. cikkének (1) bekezdésére, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 3. cikkére, továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 2. §-ára, 75. §-ára, 76. §-ára, valamint 84. §-ára alapította.

[3] Az alperes ellenkérelmében a felperes keresetének elutasítását kérte.

[4] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes azáltal, hogy 2011. május 18. napjától 2011. szeptember 4. napjáig, 2011. szeptember 12. napjától 2012. június 17. napjáig, 2012. július 2. napjától 2012. október 7. napjáig, 2012. október 15. napjától 2012. november 11. napjáig, 2012. november 19. napjától 2014. július 13. napjáig, 2014. július 28. napjától 2014. november 16. napjáig, 2014. december 1. napjától 2016. január 5. napjáig, valamint 2016. szeptember 12. napjától 2016. szeptember 16. napjáig terjedő időszakban az alperesi BV Intézetben fennállt fogvatartása alatt túlsúfolt, az embertelen, megalázó bánásmód és büntetés tilalmába ütköző zárkában helyezte el, nem biztosította számára a jogszabályban megállapított mértékű mozgásteret és étletteret, továbbá az elhelyezéssel érintett zárkákban nem gondoskodott a mellékhelyiség megfelelő elkülönítéséről és a megfelelő szellőzés biztosításáról, megsértette a felperes emberi méltóságát. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 2.800.000 forintot, valamint ezen összeg után 2016. szeptember 17. napjától a kifizetés napjáig számított, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte továbbá az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 140.000 forint perköltséget. Megállapította, hogy a feljegyzett 204.480 forint eljárási illetéket, valamint 272.640 forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

[5] Az elsőfokú bíróság az alperes kifogására tekintettel elsődlegesen azt vizsgálta, hogy a felperesi igény elévült-e. Az alperes arra hivatkozott, hogy bár a felperes az eredeti keresetet két nappal az elévülési határidő letelte előtt nyújtotta be, azonban a korábbi elsőfokú eljárásban hozott határozatot a Fővárosi Ítéltábla hatályon kívül helyezte, így az nem minősül érdemi határozatnak, tehát nem szakította meg az elévülést, a módosított keresetet

pedig a felperes az elévülési határidőn túl terjesztette elő. A Ptk. 324. § (1) bekezdésére és 327. § (1) és (2) bekezdésére tekintettel az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes a keresettel az igényét bírósági úton érvényesítette, ami az elévülést megszakítja. Egyébként a korábbi ítélet érdemi döntésnek minősül, és a Ptk. nem is tartalmaz olyan előírást, hogy csak érdemi döntés szakítja meg az elévülést a bíróság előtti igényérvényesítés esetén.

[6] Erre tekintettel az elsőfokú bíróság a keresetet érdemben vizsgálta, és arra a következtetésre jutott, hogy a felperes keresete jogalapjában teljes egészében, összecszerűségében túlnyomórészt alapos. A felperes befogadásakor az elhelyezés körülményeit a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet (R1), 2015. január 1-jétől pedig a szabadságvesztés, az elzárás az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet (R2) szabályozta. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes a rendelkező részben meghatározott időszakokban nem biztosította a felperes részére az R1 137. § (1) bekezdésében és az R2 121. § (1) bekezdésében előírt 3 m² mozgásteret, ami önmagában alkalmas az emberi méltóság megsértésére, és megalapozza a nem vagyoni kártérítési igényt. A felperes a pert megelőzően kártalanítási eljárást is indított, és a büntetés-végrehajtási bíró azt állapította meg, hogy 2016. szeptember 13-tól 16-ig biztosított volt a felperes számára 3 m² élettér, emiatt az illemhely elkülönítésének hiányából eredő sérelmeket érdemben nem is vizsgálta a büntetések, intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bvtv.) 10/A. §-ának értelmében. A jelen perben a bíróság azonban az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése és az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) 3. cikke alapján mérlegelte, hogy mekkora élettér felel meg ezen előírásoknak. A perbeli időszakban az R1 és az R2 nem az élettér, hanem a mozgástér minimális kötelező nagyságát állapította meg, azonban a mozgástér és az élettér fogalmából az következik, hogy ahhoz, hogy a minimum 3 m² mozgástér biztosítva legyen, az élettérnek jóval nagyobbak kell lennie, miután abból a berendezési és a felszerelési tárgyakat le kell vonni. A CPT fogvatartottként 4 m² életteret ír elő minimálisan elfogadható területként, ami még az EJEE 3. cikkével összeegyeztethető. Összességében tehát az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperes által megjelölt időszakokban az alperes nem biztosította a megfelelő életteret, amely önmagában alkalmas az emberi méltóság megsértésére, és a Ptk. 76. §-a és 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján megalapozza a felperes nem vagyoni kártérítési igényét. Az alperes a befogadási kötelezettségre hivatkozással nem mentheti ki magát mert a büntetés-végrehajtási intézetben az alperes kötelezettsége a jogszabályok betartása, a fogvatartott megfelelő elhelyezéséről való gondoskodás, ha ezt a kötelezettségét nem teljesíti, azzal felróható magatartást tanúsít. Az a tény, hogy a túlszűfoaltság miatt a felperes nem terjesztett elő panaszt, nem jelenti azt, hogy az alperes magatartása jogszerű volt, vagy hogy a felperes az általános elévülési időn belül ne érvényesíthetne igényt. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) több döntésében megállapította, hogy a perbeli időszakban rendelkezésre álló panasz intézménye nem felel meg a hatékony jogorvoslat követelményének, alkalmatlan lett volna a sérelem orvoslására, mivel a büntetés-végrehajtási intézetek túlszűfoaltságára figyelemmel nem tudták volna felperest úgy elhelyezni, hogy a megfelelő élettér, mozgástér, illetve a leválasztott illemhely biztosítva legyen. Az alperes nem vitatta, hogy az illemhelyek az érintett időszakban csak függönnyel voltak leválasztva, ez pedig sérti a fogvatartottak emberi méltóságát, miután mindenki hallja, illetve érzi, ha valaki éppen az illemhelyen van. Ezért azzal, hogy az alperes a felperest olyan zárkában helyezte el, ahol nem biztosította az illemhely megfelelő, fallal történő leválasztását és a hatékony szellőztetést, megsértette a felperes emberi méltóságát, és ez a Ptk. 76. §-a és 84. § (1) bekezdés e) pontja alapján szintén megalapozza a nem vagyoni kártérítés iránti igényt. Az, hogy a felperes a fogvatartása alatt

panaszt nem terjesztett elő, úgy sem tekinthető, hogy a károkozásba beleegyezett, és a hatékony jogorvoslat hiányára tekintettel kárenyhítési kötelezettség elmulasztása sem állapítható meg.

[7] A felperesnek járó, az elszenvedett hátrányokkal arányban álló nem vagyoni kártérítés összegét az elsőfokú bíróság mérlegeléssel állapította meg a Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontjának megfelelően. Nagy súllyal vette figyelembe, hogy a WC függönnyel való leválasztása megalázó és zavaró volt a fogvatartottak számára, hogy a szellőzési lehetőség nem volt alkalmas arra, hogy a WC használatából eredő szag eltűnjön, továbbá az előírtnál kisebb mozgástér szükségtelenül és indokolatlanul növelte a fogvatartással egyébként is együtt járó hátrányokat. Értékelte a jogsértés folyamatosságát és időtartamát. Kisebb súllyal értékelte azt, hogy a felperesnek 2014. december 3. napjától már nem kellett 24 órában a zárkában tartózkodni, mivel a folyosót csak közlekedésre lehetett használni és a többi zárka is túlszűfolt volt. Emellett mérlegelte, hogy a felperes 2014. december 15-től a szabadulásáig munkanapokon napi 8 órában munkát végzett, így ekkor nem tartózkodott a zárkában. Azt külön nem vette számításba, hogy a felperes zárkatársainak egy része is dolgozott, mivel a munkaidejük egybeesett. Minderre tekintettel a nem vagyoni kártérítés összegét összességében 2.800.000 forintban állapította meg.

[8] Az ítélet ellen az alperes fellebbezést terjesztett elő, amelyben kérte, hogy az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg és a kereseti kérelmet utasítsa el, másodlagosan kérte a marasztalás összegének 994.800, illetve 1.077.700 forintra csökkentését. Emellett kérte elsődlegesen az alperes által fizetendő késedelmi kamat fizetésre kötelezés mellőzését, másodlagosan annak 2021. szeptember 15. napjától 2022. május 26. napjáig, harmadlagosan 2016. szeptember 17. napjától 2022. május 26. napjáig terjedő időszakra történő megállapítását.

[9] Kiemelte, hogy a jogsértés sérelmet szenvedett félre gyakorolt hatásai körében az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe, hogy a felperes többlettényállási elemet nem adott elő, kizárólag a túlszűfolttság objektív tényére, valamint az illemhelyek elkülönítésének hiányára és a zárkák szellőzésének elégtelenségére alapította igényét, továbbá, hogy a fogvatartása során az elhelyezés körülményeit nem sérelmezte. A felróhatóság mértékének mérlegelése során nem értékelte, kifejezetten mellőzte az intézet elhelyezési kötelezettségét, továbbá nem vette kellő súllyal figyelembe azt, hogy a felperes a jogerős szabadságvesztés végrehajtásának tartama alatt elhagyhatta a zárkákat munkavégzés, szabadidős foglalkozások, sportfoglalkozás idejére, illetve a nyitások idején átmehetett másik zárkába. A fogvatartás alatt bármikor terjeszthetett volna elő kérelmet, panaszt a személyiségi jogának védelme érdekében, de nem tette meg. Kiemelte, hogy az elévüléssel kapcsolatban a korábban előadottakat fenntartja, és kiegészíti azzal, hogy a Ptk. 327. § (1) bekezdése értelmében a követelés bírósági úton való érvényesítése szakítja meg az elévülést. A felperes a keresetét az elévülési határidő előtt 2 nappal nyújtotta be, azonban a kereset hiányosságai miatt az elsőfokú ítéletet a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezte. A követelés 2021. szeptember 15-i bírósági érvényesítése akkor szakítja meg az elévülést, ha a kereset alapján a bíróság jogerős ítéletet hozhat, jelen esetben ez nem történt meg. A felperes a módosított keresetet 2023. január 23-án nyújtotta be, jóval az elévülési időn túl, így a követelése elévült. Arra is hivatkozott, hogy nem felróható a büntetés-végrehajtási intézet eljárása, ha a jogszabályban előírt alapfeladatainak csak úgy képes eleget tenni, hogy a fogvatartottak elhelyezésével kapcsolatos szabályokat megszegi (BDT2013. 2969, BDT2011. 2404). A Ptk. 349. § (1)

bekezdése megkívánja, hogy a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vegye. Jelen esetben pedig a felperes az állított személyiségi jogi jogsértés miatt nem tett panaszt, és nem kérte más büntetés-végrehajtási intézetbe történő átszállítását. Az alperes az elsőfokú eljárás során előadta, hogy a Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben 2014-ben csak 102%-os, 2015-ben pedig csak 89%-os volt a telítettség, így lett volna lehetőség arra, hogy panasz esetén az átszállítás kevésbé zsúfolt intézetbe megtörténjen. A panasz elmaradásának hiánya emellett azért vezet a kereset elutasítására, mert ennek hiányát úgy kell értékelni, hogy a felperes a jogsértéshez hozzájárult. A WC elválasztása kapcsán kiemelte, hogy a jogszabályok nem azt határozzák meg, hogy fallal elszeparált WC-ket kell kialakítani, hanem elkülönített és lehetőség szerint önálló szellőzésű WC-ket írt elő a jogszabály. 2017-ig a WC-k függönnyel voltak elválasztva, amivel az R1 és R2 által lehetőségként megfogalmazott feltételt teljesítette. Az alperesi intézetben pedig minden zárka jól átszellőztethető volt, azokban bűz nem terjengett. A panasz hiányával kapcsolatban arra is hivatkozott, hogy a felperes a kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget, nem adott lehetőséget az alperesnek arra, hogy a jogsérelmét orvosolja, ezért 50%-os kármegosztás indokolt. A felperes összesen 1.658 napon keresztül volt fogvatartva az alperesnél, ez 1.200 forint/nap összeggel számolva 1.989.600 forint kártérítés, amelynek az 50% 994.800 forint. Miután a felperes többsérelmet nem tudott igazolni, ezért indokolatlan lenne eltérni az 1.200 forint/nap összegű kártérítéstől. Amennyiben az ítéltábla azt állapítaná meg, hogy a jogszabályban meghatározott mozgástér, élettér hiányán túl is érte a felperest igazolt sérelem, akkor is legfeljebb 1.300 forint/nap kártérítés 50%-a, azaz 1.077.700 forint megtérítése indokolt.

[10] A késedelmi kamat leszállítása indokaként előadta, hogy a felperes az elévülési idő végén nyújtotta be a keresetlevelét, ami azért történt, hogy marasztalás esetén az alperes magasabb összeget fizessen a felperes részére. Ezért elsődlegesen a késedelmi kamatkövetelés elutasítását, másodlagosan pedig későbbi időponttól és nem a kifizetésig, hanem csak 2022. május 26. napjáig való megítélését kérte. Ekkor került sor az ítélet hatályon kívül helyezésére, az új eljárásra utasítás a peres eljárás idejét meghosszabbította, ez az időszak pedig a felperesnek felróható.

[11] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

[12] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megtartásával lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként helytállóan állapította meg a tényállást, és a megállapított tényekből az anyagi jogi rendelkezések következetes alkalmazásával érdemben helyes ítéletet hozott.

[13] Az alperes fellebbezése nagyobb részben megalapozott.

[14] Figyelemmel arra, hogy az ítélet ellen csak az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben a kereset teljes elutasítását kérte, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 358. § (5) bekezdésének megfelelően első fokon jogerőre emelkedtek az

ítéletnek a keresetet elutasító rendelkezései. Így jogerős a 2.800.000 forintot meghaladó kártérítési igényt elutasító rendelkezés. Bár az elsőfokú bíróság indokolásának [44] bekezdése szerint a megállapítás során a keresetnek teljes egészében helyt adott, valójában a rendelkező részben ez nem így szerepel, miután a kereseti kérelemben a felperes, többek között, 2016. augusztus 13. napjától 2016. szeptember 16. napjáig kérte a jogsértés megállapítását, ugyanakkor az elsőfokú bíróság ezen időszakon belül csak 2016. szeptember 12. és 2016. szeptember 16. között állapította meg a jogsértést. Így valójában elutasította a 2016. augusztus 13. és 2016. szeptember 1. közötti időszakra a megállapítási keresetet, amely döntés szintén jogerős.

[15] A felperes a keresetét a Ptk.-ra alapította. A 2013. évi CLXXVII. törvény (új Ptk.) 8. § (1) és (2) bekezdésének megfelelően a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) személyiségi jogok megsértésének szankcióira vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépését követően történt jogsértésekre kell alkalmazni. A (2) bekezdésnek megfelelően az új Ptk. hatálybalépése előtt megsértett személyhez fűződő jogok alapján érvényesíthető polgári jogi igényekre a jogsértés idején hatályos jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni. Az új Ptk. hatályba lépése előtt megkezdődött, folyamatosan tanúsított jogsértő magatartásra, ideértve a mulasztást is, akkor is az új Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a jogsértő magatartás befejezése az új Ptk. hatálybalépése után időpontra esik. Jelen esetben a felperes 2011. május 18. napjától 2016. szeptember 16. napjáig töltötte szabadságvesztés büntetését az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben, és ezen időszak nagy része alatt – kisebb megszakításokkal – végig állította a személyiségi jogai sérelmét. Az alperes által nem vitatott tényállás alapján megállapítható, hogy a felperes lényegében megszakítás nélkül töltötte ezt az időszakot az alperesi intézetben, a perbeli adatok alapján csak rövid időre szállították el más büntetés-végrehajtási intézetbe vagy kórházba, illetve a fogvatartása során végig túlszűfolt módon és nem fallal elkerített, illetve csak a zárkán keresztül szellőző WC-vel rendelkező zárkában volt elhelyezve. Ezért az ítéltábla is arra a következtetésre jutott, hogy a keresetben állított jogsértés 2011. május 18-án megkezdődött és kisebb megszakításokkal ugyan, de lényegében egységesen 2016. szeptember 16. napjáig fennállt. Ezért az új Ptké. 8. § (2) bekezdésének megfelelően a perbeli igényre valóban a Ptk. alkalmazandó, miután a jogszabály hatálya szempontjából a jogsértő magatartás vagy mulasztás kezdetének időpontja számít. Tehát a felperes keresetét a Ptk. 75. §-a, 76. §-a, 84. § (1) bekezdés a) és e) pontja, illetve az e) pontja folytán alkalmazandó Ptk. 349. §-a és 339. §-a alapján kell elbírálni.

[16] Az alperes a fellebbezésében az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást nem kifogásolta, ezért azt a Fővárosi Ítéltábla is irányadónak tekintette. Az elsőfokú bíróság ítéletének [2] bekezdésében foglaltak alapján ezért valóban meg lehet állapítani, hogy a felperes elhelyezése – azon időszakoktól eltekintve, amikor rövid időre elszállították – folyamatosan nem felelt meg az R1-ben, illetve R2-ben előírt szabályoknak. Az ellenkérelmében és a fellebbezésében az alperes ezt, illetve a túlszűfolt elhelyezés miatt a személyiségi jogi jogsértés bekövetkezését sem vitatta, hanem a kimentésre, jogosulti beleegyezésre, illetve kármegosztásra hivatkozott. A WC-vel kapcsolatos kifogások esetén azonban vitatta, hogy az általa is elfogadott tények alapján a személyiségi jogi jogsértés fennállna.

[17] Ezenfelül azonban valamennyi felperesi követeléssel szemben előterjesztett elévülési kifogást. A fellebbezésében egyrészt előadta, hogy álláspontja szerint, bár a Ptk. 327. § (1) bekezdése értelmében a követelés bírósági úton való érvényesítése az elévülést megszakítja és a felperes eredeti keresete az elévülési határidő előtt két nappal érkezett, ugyanakkor a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság alapeljárásban hozott ítéletét hatályon kívül helyezte és új eljárásra utasította, az új eljárás során pedig a módosított keresetet már elévülési időn túl terjesztette elő. Ezzel szemben az ítéltábla rámutat, ha a követelés elévülését annak bírósági úton való érvényesítése szakítja meg, akkor a Ptk. 327. § (2) bekezdésnek megfelelően az elévülés a megszakító eljárás jogerős befejezése után kezdődik újra. A felperes a jelen perben az eredeti keresetlevelét 2021. szeptember 16-án nyújtotta be. Ezzel megindult a követelés érvényesítésére irányuló bírósági eljárás, amely az elsőfokú ítélet meghozatalát követően azonban jogerősen nem ért véget miután a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte. Ebből az következik, hogy a megismételt elsőfokú eljárás során ugyanaz a korábban megindult bírósági eljárás folyik tovább, hiszen sem eljárásjogi okból véglegesen lezáró, sem a keresetről érdemben döntő jogerős határozat nem született. Ezért a követelés elévülése a bírósági igényérvényesítéssel 2021. szeptember 16-án szakadt meg, és miután azóta az eljárást befejező jogerős határozat nem született, ezért az akkor megszakadt elévülés még nem kezdődött újra. Annak, hogy a felperes a keresetváltoztatását 2023. január 23-án adta be, akkor lenne jelentősége, hogyha a megváltoztatott keresetben nem az eredeti keresetben is érvényesített követelést, hanem egy másik követelést érvényesítene, ekkor a másik követelés bírósági érvényesítése valóban csak a keresetváltoztatás beadásának időpontjában történt volna meg. A jelen esetben azonban, nem ez történt. Minderre tekintettel a fellebbezésben kifejtett okból a követelés nem évült el.

[18] Ugyanakkor az alperes a fellebbezésében az elévüléssel kapcsolatban visszautalt az elsőfokú eljárás során előadottakra is. Az alperes elévülési kifogást a 27.P.20.361/2021/5. számú ellenkérelemben és a perfelvétel során a 27.P.20.361/2012/9. számú tárgyalási jegyzőkönyvben adott elő. Egyrészt arra hivatkozott, hogy 2016. szeptember 12-től a szabadulásig a felperes számára biztosított volt a 3 m² élettér, így a jogsértő állapot utolsó napja, valamint a kereset előterjesztése között több, mint öt év telt el, ezért a kereset a Ptk. 324. §-ának megfelelően elévült. A 9. sorszámú jegyzőkönyvben ezt a hivatkozását kiegészítette, előadta, hogy a bírói gyakorlat szerint folyamatos károkozás esetén a károkozó magatartás utolsó napja indítja az elévülési időt. A kártalanítási eljárásban a bíróság megállapította, hogy 2015. július 21. és 2016. január 6. között a fogvatartási szabályokat maradéktalanul betartották, így az időszak nem tekinthető folyamatosnak, továbbá az ellenkérelemben megjelölt több időszakot is, amikor a felperes nem tartózkodott az alperesi intézetben, tehát semmiképpen nem tekinthető egységeként a 2015. július 21. előtti és 2016. január 6. utáni időszak. A 12. sorszámú jegyzőkönyv szerint ezzel szemben a felperes arra hivatkozott, hogy álláspontja szerint az egy-két napos megszakítás nem érinti a fogvatartás folytonosságát. Ez utóbbi elévülési kifogással a törvényszék az elsőfokú ítélet [14], [15] és [16] bekezdései szerint érdemben nem foglalkozott, ugyanakkor a fellebbezésben foglaltakra tekintettel ennek vizsgálatát az ítéltáblának a Pp. 383. § (3) bekezdésének megfelelően kell elvégeznie.

[19] Az ítéltábla kiemeli, hogy a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítása a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontjában szabályozott szankció, amely nem kötelmi jogi szabály, hanem az abszolút szerkezetű személyiségi jog megsértésének a Ptk. Személyek polgári jogi

védelve című részében szabályozott jogkövetkezménye. Miután az elévülés a Ptk. kötelmi jogi részében található, és a 324. § (1) bekezdésének megfelelően a követelések elévülését rendezi, ebből az következik, hogy a Ptk. követelések elévülésével kapcsolatos szabályai az abszolút szerkezetű személyiségi jogok objektív szankciói elévülésére nem alkalmazhatók. Más elévülést, vagy bármilyen igényérvényesítési korlátot előíró szabály pedig nincs, tehát a felperes Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontjára alapított megállapítás iránti keresete nem évülhet el, így azzal kapcsolatban az elévülési kifogás vizsgálata nem szükséges.

[20] Ellenben a Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt utaló szabály folytán a nem vagyoni kártérítésre a polgári jogi felelősség szabályait, tehát valamennyi ezzel kapcsolatos kötelmi jogi szabályt, így a Ptk. 324. § (1) bekezdése szerinti elévülést is alkalmazni kell, azaz a jelen perben a nem vagyoni kártérítés iránti követelés elévülése vizsgálandó.

[21] Az alperes elévülési kifogása alapján a felek között az volt vitás, hogy az elévülés szempontjából a fogvatartás teljes időszakát egységnek kell-e tekinteni, vagy a megszakítások közötti időszakokat kell csak egységesen kezelni, abban a kérdésben azonban a felek jogértelmezése egységes volt, hogy amennyiben a személyiségi jogi jogsértés egy adott időszakon keresztül áll fenn, akkor a nem vagyoni kártérítési követelés elévülésének kezdete az időszak vége. Ugyanakkor a Fővárosi Ítéltábla rámutat, hogy ez a jogértelmezés nem helyes. Ugyanis – ellentétben az új Ptk. időbeli hatályával kapcsolatban kifejtettekkel – nem vagyoni kártérítés esetén az elévülés kezdete nem a jogsértő magatartás vagy mulasztás kezdete, nem is annak vége, hanem – figyelemmel a Ptk. 326. § (1) bekezdésére, a 84. § (1) bekezdés e) pontjára, valamint 360. § (1) bekezdésére – az az időpont, amikor a nem vagyoni kár, azaz a személyiségi jogi sérelem bekövetkezik. A sérelem bekövetkezhet egyidejűleg a jogsértő magatartással, illetve attól időben el is válhat. Jelen esetben az állított jogsértés a túlszűfolt elhelyezésből, illetve a WC nem megfelelő kialakításából eredő emberi méltóságban bekövetkezett sérelem, ezért a jogsértés és a sérelem bekövetkezése időben egybeesik. Felmerül ugyanakkor a kérdés, mikor kezdődik a nem vagyoni kártérítés elévülése, ha a személyiségi jogi jogsérelem hosszabb időszakon keresztül áll fenn. Az ítéltábla – a felek értelmezésével szemben – a fenti jogszabályhelyeket figyelembe véve arra a következtetésre jutott, hogy az elévülés nyomban, abban a pillanatban megkezdődik, amikor a személyiségi jogsérelem bekövetkezik, tehát egy adott időszak alatt folyamatosan fennálló személyiségi jogi sérelemre alapított szankció elévülése nem az időszak végén kezdődik meg, hanem már az időszak elején (Kúria Pfv.21.696/2019/7.). Jelen esetben a sérelem akkor kezdődött, amikor az alperest a felperest először nem megfelelő körülmények között elhelyezte, azaz 2011. május 18-án. Azonban ezt az időpontot követően a sérelmek az adott időszakon keresztül folyamatosan jelentkeznek. Értelemszerűen nem kezdődhet meg a teljes időszak alatt folyamatosan bekövetkező sérelmek miatti igények elévülése egységesen az időszak elején, hiszen ebben az esetben jövőbeli, még be sem következett sérelmek miatti követelések elévülése valójában még a sérelem tényleges bekövetkezése és így az arra alapított követelés esedékessé válása előtt megkezdődne, ami nem lehetséges. Ebből összességében az következik, hogy egy adott időszak alatt folyamatosan jelentkező személyiségi jogi sérelem miatti nem vagyoni kárigény elévülése is folyamatosan kezdődik meg az adott időszak alatt, tehát bírósági úton olyan igény érvényesíthető – amennyiben valamely, elévülést megszakító esemény nem volt –, amely a bírósági igényérvényesítést megelőző öt éven belül bekövetkező személyiségi jogsérelemben alapul.

[22] Jelen esetben megszakító eseményre a felperes nem hivatkozott, ezért az 1960. évi 11. törvényerejű rendelet (rég. Ptké.) 3. § (2) bekezdése szerinti számítást figyelembe véve azt lehet megállapítani, hogy miután a felperes a keresetlevelet 2021. szeptember 16-án adta be, az igényérvényesítés időpontjához képest egyedül a 2016. szeptember 16. napján bekövetkezett sérelemre alapított nem vagyoni kárigény nem évült el, az ezt megelőzően történt jogsértésekből eredő követelések azonban igen.

[23] Az ítéltábla az elévülés kezdő időpontjáról rendelkező jogszabályt a felektől eltérően értelmezte. A Pp. 2. §-a szerinti rendelkezési jog csak a felek által perbe vitt jogra vonatkozik, azaz a Pp. 2. §-a, a Pp. 170. § (2) bekezdése, és 342. §-a alapján a bíróság a felperes által előadott tényekhez, jogalaphoz és kereseti kérelemhez, a 199. § (2) bekezdésének megfelelően az alperes által előadott tényekhez, kérelemhez és anyagi jogi kifogáshoz, továbbá a Pp. 276. § (2) bekezdése szerint a bizonyítási indítványokhoz van kötve. Annak értelmezése során azonban, hogy a felek által hivatkozott – jelen esetben az alperes által anyagi jogi kifogásként felhozott elévülést megalapozó – anyagi jogi rendelkezést hogyan kell értelmezni, azaz mi az adott jogszabály tartalma, a bíróságot a felek nyilatkozatai, jogi álláspontja nem köti. A bíróságnak a jogszabályt akkor is helyesen kell értelmeznie, hogyha a felek – akár egybehangzóan – ezt nem így teszik.

[24] A perben az elévülési kifogást az alperes előterjesztette, és a követelés elévülésének megítéléséhez szükséges tények a peranyagban rendelkezésre álltak, ezért nem volt akadálya annak, hogy az ítéltábla az alperes elévülési kifogása alapján a jogszabály helyes értelmezésével döntsön. Nem volt szükség a Pp. 237. §-a szerinti anyagi pervezetésre sem, figyelemmel ugyanezen indokokra, azaz az ítéltáblának a felek nyilatkozatai és a tények rendelkezésre álltak, amelyek alapján a kérdést el lehetett bírálni, ahhoz semmilyen további nyilatkozattételre nem volt szükség.

[25] Mindezek alapján az ítéltábla megállapította, hogy a nem vagyoni kártérítés az utolsó egy naptól eltekintve elévült, ezért az ezzel kapcsolatos igényt a Ptk. 325. §-a (1) bekezdésének megfelelően bírósági úton nem lehet érvényesíteni. Érvényesíthető ugyanakkor a jogsértés megállapítása iránti igény és az utolsó napra esedékes nem vagyoni kártérítési igény.

[26] Az elsőfokú bíróság keresetnek helyt adó döntésével szemben, az elévülésen kívül, az alperes hivatkozott arra, hogy a jogsértés nem felróható. Az ítéltábla ugyanakkor kiemeli, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben az alperes kötelezettsége a jogszabályok betartása, a fogvatartott megfelelő elhelyezéséről való gondoskodás, ezért az alperes a felperest az intézményben ért sérelem miatt akkor is felelősséggel tartozik, hogy ha egyébként a szintén jogszabályban előírt befogadási kötelezettség teljesítése hozta abba a helyzetbe, hogy a felperest jogsértés nélkül nem tudta elhelyezni (BH2016. 240).

[27] A perben nem volt vitás, hogy a felperes panaszt nem terjesztett elő a fogvatartása körülményei miatt. Ebből az alperes egyrészt azt a következtetést vonta le, hogy a felperes nem élt a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslattal. Az ítéltábla azonban osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy ebben az esetben csak a valódi, hatékony jogorvoslat tekinthető a kár elhárítására alkalmasnak. Önmagában abból, hogy a felperes fogvatartásának több éves időszaka alatt egy évben volt az országban egy büntetés-végrehajtási intézet, amelynek a telítettsége csak mintegy 90%-os volt, nem következik, hogy a felperest a túlsúfoltsággal kapcsolatos panaszja esetén ide átszállították volna, már csak azért sem, mert az átszállításra ilyen esetben sincs alanyi joga a fogvatartottnak. Az alperesnek pedig, saját tényelődása szerint, nem lett volna lehetősége a jelentős zsúfoltság enyhítésére. Az alperes arra is hivatkozott, a panasz elmaradása azt jelenti, hogy a felperes a károkozashoz hozzájárult. Ennek vizsgálta során figyelemmel kell lenni a Ptk. 207. § (4) bekezdésében írt értelmezési elvre, miután a károkozashoz való hozzájárulás jognyilatkozat, ha pedig valaki lemond a jogáról, vagy abból enged, nyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni. Ebből az következik, hogy a károkozashoz való hozzájárulásnak egyértelműnek és félre nem érthetőnek kell lennie, és a hozzájárulás csak olyan mértékig áll fenn, amíg ez magából a nyilatkozatból vagy a ráutaló magatartásból kiderül. Azonban az, hogy egy fogvatartott az általa ugyan szubjektíve sérelmesnek tartott, de a tapasztaltak szerint láthatóan orvosolhatatlan helyzetbe belenyugodva nem tesz panaszt, nem minősül ilyen egyértelmű, félreérthetetlen hozzájárulásnak. Az alperes a panasz hiányára emellett kármegosztási igényt is alapított. Ugyanakkor, a fentiek szerint, a felperes a panasztól nem várhatta a körülmények ismeretében a helyzetének változását, azt pedig az alperes maga sem állította, hogy a túlsúfolt elhelyezésről ne lett volna tudomása, és a felperes nyilatkozatára lett volna szükség ahhoz, hogy a jogsértő helyzetről tudomást szerezzen és azt orvosolja. Így nem merül fel, hogy a Ptk. 340. §-a (1) bekezdésének megfelelően a felperesnek felróható lett volna, hogy a kár elhárítása vagy csökkentése érdekében nem járt el.

[28] Az alperes a WC kialakítása, illetve szellőztetés hiánya körében azzal is védekezett, hogy a jogszabály rendelkezéseit nem sértette meg, a szellőzés megfelelő volt, a WC fallal történő elválasztását pedig jogszabály ebben az időszakban nem írta elő. Az ezzel kapcsolatban az elsőfokú ítéletben részletesen kifejtett érvekkel a Fővárosi Ítéltábla egyetért, azt megismételni nem szükséges, ezért az erre alapítottan megállapított emberi méltóság sérelem az ítéltábla álláspontja szerint is fennáll.

[29] Minderre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a Pp. 383. § (2) bekezdésének megfelelően az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, a megállapítási keresetnek részben helyt adó rendelkezést helybenhagyta, ugyanakkor az elévülési kifogásra tekintettel a kártérítési igény nagy részét elutasította, mivel kizárólag a 2016. szeptember 16. napjára esedékes nem vagyoni kártérítés nem évült el. Erre az egy napra a Fővárosi Ítéltábla a felperes által igényelt 2.000 forint nem vagyoni kártérítést elfogadta.

[30] Az elsőfokú bíróság az alperest 2016. szeptember 17. napjától a kifizetésig kötelezte késedelmi kamat megfizetésére, ezt az alperes a fellebbezésében több okból is kifogásolta.

Ezzel szemben az ítéltábla rámutat, hogy a fél a követelését az elévülési időn belül bármikor érvényesítheti, és semmiféle negatív jogkövetkezményt nem fűz sem a Ptk, sem más jogszabály ahhoz, hogyha ezt az elévülési idő végén teszi meg. Miután a Ptk. 301. § (1) bekezdése alapján a késedelem miatt járó kamat jogkövetkezménye alól semmi nem mentesíti ilyen esetben a kötelezettet, így a Ptk. 360. § (1) bekezdésének megfelelően 2016. szeptember 17-től az alperes köteles késedelmi kamatot fizetni. Az alperes azt is kérte, hogy ne a kifizetésig, hanem 2022. május 26-ig, azaz a hatályon kívül helyező döntés meghozatalának időpontjáig kötelezze csak a bíróság az alperest késedelmi kamat fizetésre. Ugyanakkor a Ptk. 301. § (1) bekezdése szerint a késedelem teljes időtartamára, azaz értelemszerűen a teljesítésig köteles a kötelezett kamatfizetésre, ez alól az sem mentesíti, hogyha a követelés érvényesítésével kapcsolatos bírósági eljárás bármely okból elhúzódik. Minderre tekintettel az elsőfokú bíróság a kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontját, záró időpontját és annak mértékét helyesen állapította meg, így az ítéletet az ítéltábla a kamatfizetési kötelezettség tekintetében a Ptk. 383. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta.

[31] Az alperes fellebbezése nagyobb részben eredményre vezetett, amely magával vonja az elsőfokú perköltség viselési arányok megváltozását. A jogerős döntés szerint a felperes megváltoztatott keresetéből a bíróság nagyrészt helyt adott a megállapítási igénynek, viszont az összesen 3.324.000 forint kártérítési keresetből csak 2.000 forint erejéig lett pernyertes. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú perveszteség-pernyertesség arányát mérlegeléssel ^{1/3-2/3} arányban állapította meg a felperesre nézve terhesebben, ezért a Pp. 83. § (2) bekezdésének megfelelően a felek az elsőfokú költségeket kötelesek ^{1/3-2/3} arányban viselni.

[32] A felperes eredeti keresete 3.408.000 forint volt, így ezen pertárgyértékre tekintettel határozta meg a bíróság a jogi képviselők munkadíját. Az elsőfokú eljárásban mindkét képviselő a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (IM rendelet) 3. §-a alapján kérte a munkadíj megállapítását azzal, hogy nem tartoznak áfa-körbe. Az ennek megfelelően megállapítható elsőfokú ügyvédi munkadíj 170.400 forint, amelyből a felperes annak ^{1/3}-ára, azaz 56.800 forintra, az alperes pedig ^{2/3}-ára, azaz 113.600 forintra jogosult, tehát a felperes köteles az alperesnek 56.800 forint elsőfokú perköltség megfizetésére. A hatályon kívül helyező határozatban a Fővárosi Ítéltábla az alperes perköltségének összegét 62.500 forintban állapította meg, amelyből az alperes 41.666 forint megtérítésére jogosult. Így összességében a felperes köteles az alperesnek 98.466 forint elsőfokú perköltség megfizetésére.

[33] A fellebbezésben vitatott érték 2.800.000 forint volt, az alperes fellebbezése, figyelemmel a részbeni helybenhagyásra, csak részben vezetett eredményre, és az ítéltábla a másodfokú eljárásra is elfogadta mérlegeléssel az ^{1/3-2/3}-os perveszteségi-pernyertességi arányt a felperesre terhesebben. Ezért a jelen másodfokú eljárásban az IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján kiszámítható képviseleti munkadíj 70.000 forint, amelynek ^{1/3}-a jár a felperesnek és ^{2/3}-a az alperesnek. A Pp. 364. §-a alapján alkalmazandó 83. § (2) bekezdésének megfelelően, így a felperes köteles az alperesnek 23.333 forint másodfokú perköltség megfizetésére.

[34] A feljegyezett 204.480 forint kereseti és a korábbi másodfokú eljárás 272.640 forint másodfokú illetéket a Pp. 83. § (2) bekezdésének és a 102. § (1) bekezdésének megfelelően a felek szintén $\frac{1}{3}-\frac{2}{3}$ arányban viselik, ezért a felperes a Pp. 101. § (1) bekezdése szerint köteles az illeték $\frac{2}{3}$ -át megtéríteni. A fennmaradó $\frac{1}{3}$ az alperes terhére esik, aki az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 4. § (1) bekezdése és 5. § (1) bekezdés c) pontja alapján illetékmentes, ezért a Pp. 96. § (1) bekezdés b) pontja alapján az illetéket nem köteles megfizetni, az a 102. § (6) bekezdésének megfelelően az állam terhén marad. A megismételt másodfokú eljárásban az Itv. 51. § (1) bekezdése értelmében nincs illetékfizetési kötelezettség.

[35] Az ítéltábla tájékoztatja a felperest, hogy a kereseti és a fellebbezési illeték az Itv. 78. § (4) bekezdése szerint a határozat jogerőre emelkedését követő 60. napon válik esedékessé. Az illeték megfizetése során közleményként fel kell tüntetni az illetékfizetési kötelezettséget tartalmazó jogerős bírósági határozatot hozó bíróság megnevezését, a bírósági ügyszámot, valamint a fizetésre kötelezett adóazonosító számát (30/2017. (XII. 27.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés e) pont).

Budapest, 2023. december 12.

Egriné dr. Salamon Emma s. k.

a tanács elnöke

Dr. Szabó Csilla s. k.
k.

Dr. Istenes Attila s.

előadó bíró

bíró